

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1.50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseli vrst je plačati po Din 2.50 od peti vrste. Inzeratni davek posebej. Pošt. čk. ur. 11.197.

Naše stališče k uredbi o krajevnih in oblastnih šolskih odborih za osnovne in meščanske šole.

Uredba posega globoko v ustroj naše šolske uprave, spreminja in razveljavlja temeljne določbe obstoječih šolskih zakonov ter pomenja naravnost radikalen korak v smeri k unifikaciji našega šolstva.

Učiteljstvo se mora zavedati tega dejstva, zavedati pa tudi, da se je to zgodilo brez posebnega šolskega zakona na osnovi pooblastila v finančnem zakonu za leto 1927/28. Ta način spreminjanja temeljnih upravnih zakonov v parlamentarnih državah ni običajen in tudi pri nas ne sme postati običajen. Že praksa zadnjih let, vnašati in vtihovaljati v finančne zakone razne člene in določbe, ki nimajo z državnim proračunom nobene najmanjše zveze, je vzbudila najresnejše pomisleke in mnogo nevolje ter je zadelo tudi v pravniških krogih na odločen odpor. (Spominjamo le na lanski pravniški kongres v Ljubljani). Na ta način smo učitelji izgubili, ne da bi se tega pravočasno zavedli, ugodnosti disciplinskih določb uradniškega zakona. Še tehtnejši pa so pomisleki proti načinu, kako se s posebnimi amandmani k finančnemu zakonu pooblašajo resortni ministri, da izdajajo navedbe z dalekosežnim pomenom in veljavnostjo državnih zakonov, ki do temelja spreminjajo stare zakone.

Dosedaj je bilo običajno, da je o važnejših navedbah sklepal ministrski svet. Odkar so bile te navedbe in ti sklepi prave lapalije v primerjavi s tehtnostjo in dalekosežnimi posledicami ministrske uredbe o šolskih odborih.

Tembolj smo upravičeni in dolžni, da si uredbo o šolskih odborih kritično ogledamo tako z načelnega kot stvarnega vidika.

Z vsem pravom bi smeli pričakovati, da bi bile navedbe take važnosti vseskozi premišljene in pretehtane tako v pogledu na njih namen, izvesti v nekem omejenem področju unifikacije uprave in nadomestiti številne stare zakone, kot v pogledu na tehnično izvršljivost in vsebinsko jasnost. Zalibog moramo reči, da je uredba v tem pogledu ravno tako pomanjkljiva, da ne rečemo diletantska, kot večina vseh zakonodajnih ukrepov naše centrale, izvršeni brez sodelovanja upravnih strokovnjakov iz vseh delov države.

Besedilo navedbe je z nekaterimi modifikacijami prevzeto iz uradnega projekta osnovnošolskega zakona. Ko bi ta projekt postal zakon, bi nujno zahteval še posebno izvršilno navedbo, ker pač zakon ne more in ne sme iti preveč v podrobnosti, ampak mora biti dovolj elastičen, da je možna njegova aplikacija na različne razmere v različnih delih države in da ne omejuje razvojnih možnosti šolstva. Ministrska navedba pa bi morala biti v tem pogledu popolnejša, da ne bi rabila še posebnega komentarja. Danes pa stojimo pred dejstvom, da ta navedba pač spreminja, ne nadomešča pa tudi zadostno starih zakonov, tako da bomo morali vsak hip segati po teh, ker nas bo ministrska navedba puščala v nejasnem.

LISTEK.

Prodiranje smisla za moderna šolska reformna stremjenja med članstvom UJU.

(Delovna šola.)

O disciplini v šoli in o uč. avtoriteti. Lansko leto sem imel povodom tovariškega zborovanja demonstracijo z otroci; pokazati sem hotel, kako da poučujem v smislu delovnega pouka. Dasi je moj nastop slovesno odobrala, mi je vendar nek tovariš par dni kasneje zaupno potožil s sledečimi besedami: »Tudi jaz sem za tvoj način poučevanja, toda glede discipline se morava pogovoriti.«

Vprašal sem ga: »Ali pri pouku ni bilo discipline? Ali se otroci niso popolnoma pogledali v učno snov? Ali je kak učenec motil pouk?« Tovariš mi je moral priznati, da je deca z velikim zanimanjem sledila pouku, ki se je vršil v obliki debate, toda, nekaj mi vendarle ni bilo všeč. Razumel sem ga.

Ni se še poglobil v delavni pouk. Na »železno« disciplino misli, ki je bila krona vsega poučevanja in je še danes vzor vzgojne modrosti. Mirno sedenje z rokami na hrbtu, odgovarjanje na uč. vprašanja, bojazen pred uč. avtoriteto, pristanja pred njim, to vse mu leži v krvi in zato mu nobena novost ni popolnoma všeč. Zakon vztrajnosti.

In, kako poučujem jaz. Otroci mojega razreda se zavedajo, da so člani zajednice. Skupnostni čut nas veže vse in vsi skupaj kot vsak posameznik čuti odgovornost za

Sicer pa je že davno v nas dozorelo prepričanje, da morajo vse navedbe in zakoni biti nepopolni in deloma, kar je najslabše, neizvedljivi, dokler se v naši centrali ne sprijaznijo z mislijo, da je treba prirediti k zakonodajnemu delu strokovnjake in poznavalce vseh upravnih sistemov v državi in da je njih mnenje treba tudi upoštevati.

Kakor bi si želeli, da je navedba v omenjenem področju popolnejša, tako moramo odločno ugovarjati, da tega preko danega okvirja ter spreminjanja dobo šolske obveznosti. Določbe o šolski obveznosti so temeljne določbe vsakega osnovnošolskega zakona in tudi najsvobodnejša interpretacija čl. 148. finančnega zakona ne opravičuje spreminjanja teh določb potom ministrske navedbe. Ne trdimo, da se skrajšanja šolske obveznosti na način, da se šolska obveznost začneja šele s sedmim starostnim letom, ne bi dalo stvarno zagovarjati, najodločneje pa se moramo izreči proti temu, da se to godi navedbenim potom, ne glede na to, da je več kot jasno, da zakonodajalec ni imel namena dati ministru takega širokega pooblastila.

Sicer pa je pooblastilo, ki ga je prejel prosvetni minister s finančnim zakonom širše in dalekosežnejše, kot smo si prvi hip predstavljali. Hkrati z ustanovitvijo novih upravnih prosvetnih korporacij se morajo tudi točno opisati njih dolžnosti in pravice. Tu sem spadajo torej vse določbe o vzdrževanju šole in šolskem proračunu, o razmerju šolske do politične občine, o pospeševanju šolskega obiska in o šolskih kaznih, o razmerju šolskih odborov do učiteljstva, o raznih prosvetnih nalogah teh organov šolske uprave, s čimer se spreminja cel kompleks obstoječih zakonov in zakonskih členov. Skoro bi dvomil, ali se je zakonodajalec zavedal, kako obsežno pooblastilo je dal prosvetnemu ministru s čl. 148. finančnega zakona.

V načelnem oziru je treba ugotoviti, da se antidemokratska tendenca v naši šolski zakonodaji dosti očitno javlja tudi v tej navedbi. Birokratizem, ki je zavladal v našem šolstvu, se s to navedbo ne bo ublažil. Ne učitelji, ne starši ne pridejo v šolski upravi dovolj do besede. Samo učiteljstvo v Beogradu ima privilegij, da si svoje zastopnike v oblastnem šolskem odboru samo voli. Z demokratičnega vidika, z vidika sodelovanja učiteljstva v šolski upravi je treba obžalovati, da se niso ustanovili tudi sreski šolski odbori, ki bi lahko postali najiniciativnejši faktor v področju prosvete, ako bi bili srečno sestavljeni in bi jim bil odkazan pravi delokrog. Odkar so se personalne zadeve izločile iz kompetence šolskih odborov, ne obstojajo nobeni tehtni pomisleki proti sreskim šolskim odborom kot nadomestilu za prejšnje okrajne šolske svete.

Od delovanja novih oblastnih šolskih odborov si ne smemo preveč obetati — deloma radi njih sestave, deloma radi pretes-

napredek v šoli. Učno snov zajemamo iz domačega kraja, iz otroških doživljajev. Naša snov nikoli ne presega nivoja otroškega razvoja. Pouk se večinoma vrši v obliki debate, v katero tudi jaz posežem kot član zajednice, če vidim, da je treba dati pojasnila, ali če hoče debata kreniti na stran pot.

Iz raznih doživljajev smo spoznali potrebo reda in sestavili smo disciplinske predpise. Šolski odbor pazi, da se tovariši uče in lepo vedejo. To se vrši vse brez njegovega sodelovanja oziroma neviden duh sem, ki končno vendarle vse vodi in zaradi tega je delo v šoli uspešno. Deca je zelo samostojna, življenje vlada v šoli, veselje in radost, ljubezen in blagoslov. Pravi mladinski dom je to.

Iz tovedenega mora vsakdo spoznati, da tudi pri delovnem pouku vlada disciplina in uživa učitelj avtoriteto, še večjo, toda oba pojma sta v primerjavi s »starimi« pojmi zgrajena na drugačnih premisah. Disciplina v starem smislu, kakršno vzdržuje lahko vsak orožnik, in ki spremeni razred v pokopališki mir, kjer kraljuje duševni spanec, je največji sovražnik delovnega pouka, ker ubija učencevo delavnost in samostojnost. V takem razredu, kjer je učitelj s svojo uradno avtoriteto Bog, vlada gnusno razmerje med učenci in učiteljem, saj učitelj vedno le sumi, da hoče učenec skočiti čez ojnico. Kazen za kaznijo se vrsti in šola je bolj podobna kaznilnici in pobiljševalnici, kot pa učilnici.

Pri delovnem pouku pa so otroci popolnoma prosti, in rekel bi, do dna odkriti. Učitelj-dušeslovec ima tudi bogat vir za svoje študije. Pouk, ki ga pogosto vodi od tovarišev izvoljeni učence, je zelo zanimiv

negi njihovega delokroga. Število članov je vsekako preveliko. (V mariborski in ljubljanski oblasti bi šel oblastni odbor 24 oziroma 22 članov). Vprašanje je, katere zadeve bo prepustil širši odboru ožjemu v samostojno reševanje, ker je delokrog oblastnega odbora itak omejen. Skrb za gradnjo, razširjenje, popravila šol, za nabavo šolske opreme in šolskih potrebščin se bo omejevala v glavnem na podeljevanje podpor, ako bo zato v blagajni vobče kaj denarja. Eden najvažnejših poslov bo odobranje šolskih proračunov in nadzorstvo nad poslovanjem krajskih šolskih odborov. V projektu osnovnošolskega zakona, kakor ga je dobilo poverništvo v vpogled, je delokrog oblastnega šolskega odbora znatno širši. Zakaj se ne bi dodelile oblastnim šolskim odborom nekatere samostojne prosvetne naloge, kakor podpiranje raznih ustanov za izobrazbo mladine v pošolski dobi in za širjenje narodne prosvete vobče, kakor tudi za strokovno in splošno izobrazbo učiteljstva potom tečajev, štipendij za študij v inozemstvu, knjižnic itd. Le potem bi se uspešno uveljavil poleg prosvetnih oddelkov in oblastnih skupščinskih odborov, ki bodo imeli na prosvetno polju svoj opredeljen delokrog.

Delokrog krajskih šolskih odborov je primeroma mnogo širši in vsebuje marsikaj, kar bo učiteljstvo pozdravilo, kakor skrb za siromašne učence in podpiranje prosvetnega in vzgojnega dela učiteljstva, vendar so vse določbe glede sestave krajskega šolskega odbora, glede vzdrževanja šole, njegovega razmerja do politične občine, občne zgrajene na predpostavki, da leži vsa šolska občina v mejah ene politične občine, kakor v Srbiji, kjer so politične občine povprečno mnogo večje kot pri nas. Zato manjka določil, ki bi se ozirala na dejstvo, da obstoja pri nas mnogo šolskih občin iz delov dveh in več političnih občin in je treba zato določiti razmerje, v katerem bodo te občine zastopane v šolskem odboru in po katerem bodo prispevale h kritju šolskega proračuna. Kjer so obstojale dosedaj posebne šolske doklade, so s to navedbo odpravljene. Nejasen se nam vidi pravni položaj šolske občine in tudi tu bodo merodajni še stari zakoni. Kdo ima pravico biti voljen v krajski

šolski odbor? Ali se bo postopalo napram krajskim šolskim odborom v celoti, ako svojih dolžnosti ne vrši (ali jih s preveliko vnetostjo vrši!) po starem zakonu? Kako se bo postopalo napram politični občini? Pri nas župani in blagajniki nimajo mesečne plače, kakor v Srbiji, da bi se jim odtegovalo 10 ali 20% od plače, kakor predvideva navedba. Zakonski projekt ima boljše in manj političsko določbo. Ne smatramo v interesu šole kot dobro, da postane s to navedbo krajski šolski odbor nekaki šolski odsek občinskega odbora. Župan, ki bo hkrati predsednik šolskega odbora in občinski odborniki, iz kojih vrst se naj bi po možnosti volili člani krajskega šolskega odbora, navadno gledajo na vsa šolska in prosvetna vprašanja z vidika občinskih financ, dočim je marsikateri krajski šolski svet kazal še dovolj razumevanja za interese šole in čutil v tem pogledu neko odgovornost. Bojimo se, da se utegnejo v tem pogledu razmere poslabšati.

Mnogo nevolje bo pri nas povzročila določba, s katero se prenaša na krajske šolske odbore dolžnost, nastopiti napram strankam, ki ne skrbijo za reden šolski obisk svojih otrok, z nalaganjem denarnih odnosno zapornih kazni. Kdor pozna naše razmere, ve, da se bodo krajski šolski odbori branili izvrševati to svojo dolžnost, ker se neradi zamerjajo strankam in bojijo očitkov in napadov. Slabe posledice te določbe se utegnejo prav kmalu pokazati pri šolskem obisku. Brez dvoma bo postopek pri raznih krajskih šolskih odborih zelo neenakomeren. V obče je določba glede šolskih kazni prepovršna in skeptični smo tudi glede iztirjavanja in izvrševanja naloženih kazni. Nesocialno se nam nadalje zdi, da se denarne kazni ne diferencirajo z ozirom na materialni položaj strank.

Značilno je, da se je meščanska šola (ki jih prejšnja Srbija ne pozna) popolnoma preljra in nima ne v krajnem, ne v oblastnem šolskem odboru svojega zastopnika.

Ne da bi se spuščali danes v podrobnejšo kritiko navedbe, izražamo samo svoje pričakovanje, da dobi v kratkem primerno dopolnilo, ki bo ustrezalo potrebam in razmeram v Sloveniji.

Polje za kulturno udejstvovanje učiteljstva, predvsem za članstvo UJU.

(Važna anketa za kmetijsko-nadaljevalne šole v Celju.)

V Celju se je sestala dne 26. maja t. l. anketa učiteljev kmetijsko-nadaljevalnih šol in kmetijskih strokovnjakov z namenom, da začnemo širiti misel po nadaljnji izobrazbi naše podeželske mladine in ustanovitvi prepotrebne izobraževalnice za šoli odrasle fantje in dekleta.

Poročila upraviteljev kmetijsko-nadaljevalnih šol.

Iz poročil upraviteljev kmetijsko-nadaljevalnih šol posnemamo, da je bilo v minulem letu v mariborski oblasti 12 šol s 15 razredi, v katerih se je izobraževalo 289 go-

jencev. Skoraj vsi učenci po posekali pouk prav pridno in končali šolo z dobrim uspehom. Stroške teh šol so nosili skoraj izključno lokalni faktorji: občine, okrajni zastopi in posojilnice.

V ljubljanski oblasti je bilo v prejšnjih letih pet tečajev, v letošnjem letu pa nobenega, ker jih domači interesi niso podpirali. Malo podporo učiteljem je dala država.

Podpora za kmetijsko-nadaljevalne šole v Sloveniji.

Zastopstvo poverništva UJU v Ljubljani je ob priliki zadnjega kongresa UJU v

Kdor čuti potrebo, da nas na nekaj opozori, nekaj pove, želi pojasniti, da izraža svojemu čustvu, skrb za napredek svojega tovariša, stavi predlog, priporočja kaj, se prikladi k besedi. Pogovor se razvija tako nekako, kakor se vrši debata odraslih pri kaki seji. Zanimanje, medsebojno tekmovanje, čut odgovornosti itd., so faktorji, ki rodijo disciplino, ki ima v resnici pravi pomen. Učitelj pa išče v deci le dobre lastnosti, ki jih utrjuje. Deca se ga oklene z vso ljubeznijo, saj ga smatra za svojega najboljšega prijatelja, kateremu lahko vse zaupa in vse potoži. O, pa koliko leži na srcu nežnega bitja!

Drugo leto že poučujem v smislu modernih zahtev in reči moram, da se čudim velikim uspehom. Ko sem tudi jaz še gorel za »železno« disciplino, sem izven šole vsak dan dobival pritožbe o nerednosti svojih otrok. V šoli sami pa je vladala laž, nezaupanje in klečeplavstvo. Tuji smo si bili med seboj, po izstopu iz šolske obveznosti pa je največ otrok stopilo v krog šolskih sovražnikov. Sedaj je vse drugače in mladina se tudi po izstopu iz šole učitelju ne odtuji. Večkrat se med poukom oglašajo kak bišvi učenec in prosijo, če nas sme obiskati. To varniški ali obrtniški vajenec je to. Neka notranja sila ga je vlekla v »hram mladine« in srečen je med nami. Poroča nam o svojih prilikah, mi pa njemu poročamo o svojem delu. Izvrši se debata. Novo snov smo dobili za spoznavanje življenja, raznih navedb in določb v državi in prihajamo počasi do nadaljnjega pojma države in pojma o državljanjskih dolžnostih.

Sedaj pa primerjajmo »staro« in »novo« disciplino, »staro« in »novo« avtoriteto. »Staro« disciplino, ki je tudi v zdravstve-

nem oziru ugonabljala mladino, ki se ni smela gibati, akoravno je za rast otrok to brezpogojno potrebno. Saj so sicer motnje v krvnem obtoku, v izločanju žlez, v premenjavanju snovi, v rasti pljuč, srca in možganov. »Novo« disciplina, ki ne ovira telesnega razvoja dece, ni nobenega avtoriteta in bojazni pred učiteljem. »Staro« avtoriteta, ko je nastopal učitelj v razredu kot kak tikan, zavedajoč se, da ima vso oblast v rokah. Vzgal je laž, potuhnjenost, sovražstvo in klečeplavstvo.

»Novo« avtoriteto si pridobiva učitelj sam s svojim pravilnim postopanjem in ljubeznijo do otrok. Spoznati moramo, da »stara« disciplina in »stara« avtoriteta ne spadata več v sedanjo dobo, ko smo otroka takorekoč nanovo odkrili. Ostanke, ki spadajo v ono dobo, ko je nad Evropo prežal brezobziren militarizem, ki je ubijal svobodo, prizadeval krivice in nasilstva, moramo z gnevom v srcu zatreti. Nov duh prejšnja naša srca, duh svobode, tovarištva in medsebojne ljubezni.

Vzgojiti moramo nov rod, ki bo naš narod privedel pod srečnejšo zvezdo. Ta rod se bo zavedal svoje vzvišene naloge, ker bo vsebino tega notranje doživel. Nova šola bo vzgojila najboljše državljane, ki bodo srečo nas vseh čutili v svojih srcih. Iz njih samih bo vzrastlo prepričanje, da se vsakdo izmed nas mora v blagor celokupnosti omejiti, da mora povsod vladati disciplina, t. j. zakoni. Avtoriteto pa bodo uživali vsi oni, ki se bodo dvignili nad povprečnost in bodo njih dejanja koreninila v narodovem življenju. Narod moj, če hrepeniš po sreči, podpiraj težnje »nove« šole.

Leo Pibrovce.

Beogradu, v avgustu 1926, opozorilo tedajnjega ministra za poljoprivredo g. Pucelja o važnosti nadaljnje izobrazbe kmetijske mladine ter ga prosilo, naj vstavi v proračun potreben znesek za snovanje kmetijsko-nadaljevalnih šol. Gospod minister Pucelj je upošteval naše želje in vstavil v proračun znesek 60.000 Din ter obljubil tudi pomoč glede tečajev za učitelje. Smatramo, da je s tem napravljen prvi korak. Prepričani smo, da bo ta postavka v prihodnjem proračunu izdatno večja, da bo mogoče iti v polni meri na delo. Enako podporo pričakujemo tudi od prosvetnega ministrstva.

Tečaji za učitelje na kmetijsko-nadaljevalnih šolah.

Potrebno pa je skrbeti istočasno s snovanjem kmetijsko-nadaljevalnih šol, za izobrazbo učiteljev in učiteljic, ki imajo voljo in veselje do dela v kmetijskih in gospodinjstvih nadaljevalnih šolah. Istočasno moramo namreč skrbeti tudi za izobrazbo in pouk naših deklet, kar naj privede v prvi vrsti naše učiteljice, da pridejo v čim tesnejši stik z našim ženskim naraščanjem.

Za izobrazbo učiteljev kmetijsko-nadaljevalnih šol naj skrbi država. V ta namen naj prireja večtedenske tečaje na kmetijskih šolah, pri katerih naj sodelujejo tudi učitelji, ki imajo izkušnje iz lastnega udeleževanja na takih šolah.

Obveznost pouka.

V kmetijskih in gospodinjstvih tečajih naj bo pouk za sedaj še neobvezen, starost poljubna. Kdor ima veselje in voljo do nadaljnje izobrazbe naj pride v šolo. Skušnja je pokazala, da se najbolj udeležujejo mladi od 17.—20. leta, pa tudi starejši. V pošolski dobi, od 14.—16. leta, še ne kaže dovolj resnosti in pravega zanimanja.

Prispevki za vzdrževanje.

Lokalni faktorji: občine, okrajni zastopi, zadruga in gospodarski zavodi morajo

skrbeti predvsem za učne prostore in ostale potrebščine. Nagrade učiteljem in predavateljem naj krije v prvi vrsti državni prispevek.

Referenti za kmetijsko-nadaljevalni pouk in šolske vrtove.

Ker bi bili pravilno urejeni in dobro oskrbovani šolski vrtovi prvo in najvažnejše učilo pri kmetijskem in gospodinjstvenem pouku, naj imenuje pristojno ministrstvo tudi za mariborsko oblast nadzornika za šolske vrtove. Tema nadzornikova je proučiti tudi organizacijo kmetijsko-nadaljevalnega šolstva v Sloveniji.

Kmetijsko-nadaljevalno šolstvo v drugih državah.

Kmetijsko-nadaljevalno šolstvo je v lepem razvoju v republiki Avstriji. Prvačijo pa Čehi, saj imajo 818 šol, v katerih je nad 38.000 učencev. Država pa skrbi tudi za izobrazbo učiteljev. Prireja posebne tečaje in kurze ter daje udeležencem mesečno podporo po 500 Čk in za potne stroške po 150 Čk.

Prepričani smo, da bodo pokazali tudi pri nas lokalni zastopniki, oblastna skupščina in država dovolj zanimanja za to važno vprašanje vzgoje in izobrazbe naše podeželske mladine.

Učiteljstvo, ki je že do sedaj v več krajih brezplačno vršilo to kulturno delo, se bo z veseljem odzvalo, čim bo razvoj tega dela postavljen na trdna tla.

Prepričani smo, da more kmetijsko in gospodinjstveno nadaljevalno šolstvo izdatno pripomoči h kulturnemu napredku naroda in mu izboljšati težki gospodarski položaj.

Vabimo vse tovariše in tovarišice, da se za to vprašanje zanimajo in po svojih močeh delujejo, da se tam, kjer so prilike ugodne, osnujejo že za prihodnjo zimo na naših osnovnih šolah kmetijske in gospodinjstvske nadaljevalne šole. Sk.

ANTON SKALA, Maribor:

Kulturno poslanstvo učiteljstva.

(Govor na zborovanju učiteljskega društva za Maribor dne 11. maja 1927 v narodnih Rušah pri Mariboru.)

(Dalje.)

Delo za socialni in gospodarski napredek našega človeka.

Tovarišice in tovariši, v tesni zvezi s pedagoškim delom v šoli pa je še drugo kulturno delo učiteljstva, ki ga nikakor ne smemo pozabiti omeniti, ampak se moramo še posebej pogovoriti o njem. Radi tega kulturnega dela mislim, da bo treba celo osnovati neko posebno kulturno organizacijo. — Večkrat nanese pogovor na vprašanje: Ali je vzgojitelj dober, če dela le v šoli, če se briga le za otroke v šoli, a se ne zanima za življenje izven šole. Ne, ker ne moremo trditi, da poznamo otroka, ako ga poznamo le v učilnici in iz učilnice. Treba se je zanimali tudi za socialno življenje človeka. Treba je z ljudmi doživljati, z njimi trpeti in se veseliti. Le učitelj, ki dobro pozna socialno življenje ljudstva in si je pridobil poznanje človeka in njegove duše, lahko pravilno uvaja naraščajočo generacijo v javno življenje. Iz take šole prihajajo mladeniči in dekleta, ki vedo, kje je njih mesto v življenju.

Morda poreče kdo, vse to je lepo, je zelo idealno, ali —

Ne tako, tovariši, razločevati moramo predvsem dvojce: idealizem in pa ideje, ki nas silijo, da jih uresničimo. Čim več idej in pametnih misli nas vodi, tem več uspehov dosežemo, če se jih loti ves mož.

Potreba današnjega časa je, da poznamo razvoj človeka popolnoma, da poznamo vsa socialna vprašanja današnjih dni.

Dvojce socialnih problemov prav za prav regulira naše javno življenje: Kapitalizem, ki pravi: produciraj zato, da boš profitiral in pravi socializem, ki zahteva produkcijo radi konzumiranja, kar mora privedi do socializacije vsega gospodarskega življenja. Hitro in lahko je to izrečeno, ali ni lahko

in hitro izvedljivo —; socializirati je težko duševno vprašanje. Ni tako lahko prepričati ljudstva, da je odvisek človek od človeka in da le sebi škodujemo, ako nečemo razumeti osnovnega nauka: eden za vse, vsi za enega. Treba bo torej socializirati najprej glave, to se pravi: edino z vzgojo in izobrazbo najširših plasti naroda bomo prav rešili zamotanost in nejasnost današnjih dni.

Ali ne le z abstraktnostjo besede, treba bo dejanj. Važnejše od slišati je videti, spoznati. Treba bo ustanoviti nekaj, kar bo pripomoglo do medsebojnega zaupanja in spoznavanja skupnega dela šole in doma, osnovati na pr. društvo za skupno delo staršev in učiteljev. Kdor se danes ozre po svetu, mu je skoraj obupati ob pogledu na socialni in moralni položaj mladine. Vojne posledice, ki so se v naravi že zabrisale, se na našem naraščanju še zelo poznajo. Danes so ti otroci v šoli in se nam smilijo, ali kakšni bodo, ko bodo zrastle in bodo morali opravljati razne posle! — In če mislimo na nemoralnost današnjih dni — kaj pa bo prinesla bodočnost?

Mislím, da nam je ob tem premišljevanju jasno, da se moramo zganiti in iskati ljudi, inteligentnih ljudi, ki bi hoteli učiteljstvu pomagati pri socialno kulturnem delu v našem narodu.

Največ naravne še neuporabne inteligence najdemo med delovnimi podeželskimi krogi. Pri njih nahajamo vnmemo in željo po kulturnem delu, nuditi jim je treba priliko, da se udeležujejo. Pa tudi starši se bodo zganili, začeli zaupati in se zanimati, ko bodo videli in se prepričali, da se kdo za njihovega otroka zavzame in mu hoče pomagati do uspehov, ki bi sicer ne mogli pričakovati, da jih dosežejo.

(Konec prihodnjič.)

Z:

Prosvetno delo učiteljstva in naša mizerija.

(K okrožnici br. 20.609 z dne 26. marca 1927.)

Če so se tedaj vršile nerednosti z oddajo šolskih zemljišč, vsaj moralno ne moremo smatrati krivega onega, ki je to zagrešil pod pritiskom bede, temveč one, ki so ga dovedli do tega brezupnega položaja, ki mu ne dajo sredstev, da se lahko pošteno preživlja, osobito ko stavijo take zahteve. Gotovo se pa niso zgodili ti slučaj pri nas, ker je naše uradništvo kljub svoji bedi prevestno!

Zahteva se od nas, da naj žrtvujemo vsako nedeljo in vsak praznik in sploh vsako prosto uro za idealno izvrševanje svojega poklica. Še živel in suženj pozna praznik in odmor, le učitelj naj ga ne bi imel? Nikdar se še ni povzpelo do velikih dejanj in idealnih ciljev tak človek, ki se je moral boriti za vsakdanji kruh, ki je živel od danes na jutri iz roke v usta. Dajte nam sigurne eksistence in izboljšajte naš materialni položaj, potem bo tudi vsak z veseljem delal po svoji najboljši zmognosti.

In kljub vsej tej bedi, kljub vsem skrbem se najde v Sloveniji na stotine učiteljev, ki se uspešno udeležujejo na prosvetnem polju izven šole v tej ali oni stroki.

ški stan. Največjo škodo pa bo pri tem trpežla država, ker jo bo začel uradnik izkoriščevati, ker ne bo več delal v njenem interesu, temveč edino le v svojem lastnem. — To sta neizprosni logični alternativni, ki nastopata z nujno potrebo in sta edino le odvisni od našina reševanja uradniškega vprašanja v državi.

Naj se pristojni faktorji že vendar enkrat zavedajo, da je danes socialno vpraša-

Uredba o krajevnih in oblastnih šolskih odborih za osnovne in meščanske šole.

Člen 8. Predsednik in zapisnikar predstavljata službeno krajevni šolski odbor.

Člen 9. Blagajno šolskega odbora vodi po zakonskih predpisih blagajnik; predsednik pa je nakazovalec prve stopnje, toda oba odgovarjata materialno in kazenski.

Vsak prejemek in izdatek se mora vpisati v blagajniško knjigo.

Vsak dokument o prejemu in izdaji denarja morata overiti predsednik in blagajnik z zapisnikarjemv sopodpisom, prvi kot odgovorni nakazovalec, drugi kot izvrševalec.

Po preteku računskega leta, najkasneje pa do konca meseca januarja prihodnjega leta, sestavi blagajnik letni proračun za to leto ter ga predloži v pregled svojemu šolskemu odboru.

Člen 10. Politična občina mora nakazati koncem vsakega meseca šolskemu blagajniku najmanj dvanajstino odobrenega šolskega proračuna.

Za izplačevanje šolskega proračuna se ne sme odmerjati v občinah posebna doklada z imenom »šolska doklada«, ampak odobreni šolski proračun se mora izplačevati iz vseh občinskih dohodkov. Skupna vsota odobrenega šolskega proračuna se mora postaviti kot posebna partija ali pozicija v proračunu politične občine z nazivom: »za vzdrževanje šole po odobrenem šolskem proračunu.«

Če je vzdrževanje šole neredno, kaznuje sreski poglavar predsednika (župana) in blagajnika politične občine na predlog sreskega šolskega nadzornika z izgubo 10% njiju mesečne plače, v ponovnem primeri pa z izgubo 20% njiju mesečne plače v korist šolske blagajne.

Člen 11. Zapisnikar vodi zapisnik odborskih sej, izdeluje sklepe, poročila, vloge, vodi vse dopisovanje; v vsem podpira predsednika pri izvrševanju dolžnosti ter hrani odborske spise.

Člen 12. Šolski odbor ima svojo posebno administracijo; vložni zapisnik, knjigo za zapisnike, odpravno, skladiščno knjigo, inventar itd.

nje uradništva nujnejše kakor vsako drugo. Naj se zavedajo, da je že zadnji čas, da se reši to vprašanje in da bo dobiček le na strani države. Le oni delavec, ki ve, da skrbi gospodar zanj in da ceni njegovo delo, le oni bo zastavil vse sile za gospodarja. Delavec pa, ki se prebudi vsak dan v strahu, če ga ne bo morda danes že vrgel gospodar na cesto kot berača, že po zakonih narode ne more delati niti z veseljem, niti uspešno.

Uradni spisi se hranijo v šolskem poslopu, kjer se vrše seje.

Člen 13. Če člani krajevnega šolskega odbora ne izvršujejo dolžnosti, predpisanih v členih 6. in 7. te uredbe, jih kaznuje sreski poglavar na predlog šolskega nadzornika vsakokrat s 50 do 150 Din, veliki župan pa jih kaznuje na predlog svojega prosvetnega referenta vsakokrat s 150 do 500 Din, vse v korist šolske blagajne.

Zoper obe te kazni se sme kaznovanec pritožiti v treh dneh od dne priobčitve, in sicer: zoper prvo kazn na velikega župana, zoper drugo kazn pa na ministra za prosveto, tako da je rešitev velikega župana ali ministra za prosveto izvršna.

Krajevno policijsko (politično) oblastvo izvrši po prejemu izvršne razsodbe in na zahtevo šolskega nadzornika kazni v 15 dneh.

Člen 14. V Beogradu ima vsaka osnovna šola svoj šolski okoliš. Razdelitev Beograda na šolske okoliše izvrši oblastni šolski odbor za mesto Beograd, odobri pa jo ministrstvo za prosveto. Otroci iz enega šolskega okoliša se ne smejo vpisovati v šolo drugega okoliša. O izjemnih primerih odloča ministrstvo za prosveto na predlog oblastnega šolskega nadzornika za mesto Beograd.

Vsak šolski okoliš ima svoj krajevni šolski odbor, v katerega spadajo:

a) en član občinskega sodišča ali odbora, ki je tudi predsednik;

b) upravitelj osnovne in upravitelj meščanske šole, izmed katerih je prvi zapisnikar krajevnega šolskega odbora;

c) en občinski zdravnik in en inženjer;

č) pet občanov iz istega šolskega okoliša.

Člane pod a), c) in č) izvoli odbor občine mesta Beograda.

Tudi za te krajevne šolske odbore veljajo določila te uredbe od člena 4. do vštetega člena 13. (Dalje prihodnjič.)

Splošne vesti.

— **Malo kritike k novi uredbi o šolskih odborih.** (Dopis.) Poslovodje, torej upravitelj krajevnih šolskih odborov ne smejo biti obenem tudi blagajniki istih. To je prav krepka zausnica in izraz nezaupanja. Če smo dobri za to, da prirejamo razne zbirke in si s tem nakopljemo razne sitnosti in da se nas ljudje že od daleč ogibljejo, boje se, da prihajamo zopet s kako polo, bi nemara tudi brez škode opravljali blagajniške posle krajevnih šolskih odborov. Vsa pisarija, dreganje in razna pota, ki so združena s to funkcijo, bi itak moral opravljati upravitelj sam, a izplačevanje in prejemanje, kar veča ugled dotične osebe, mu je odvzeto. Kje se bo dobil na deželi vedno kak pripraven blagajnik, ki bi brezhibno vpisaval in vodil to delo. Ob polaganju računa, bo pa poslovodja moral blagajno in vse knjige ter priloge v red spraviti, kar bi se sicer lahko gredoč izvršilo. Tudi je znano dejstvo, da je večina doseadanjih načelnikov zbirala med letom pritekajoče prispevke, a računi in izdatki so se izplačevali le po večkratnem tirjanju. Večina upraviteljev bi o tem lahko marsikaj povedala. Razlog, da bi morda kak upravitelj z blagajno neredno manipuliral, ne drži, ker isti razlog velja za vsakega blagajnika. Odkar obstoje blagajne in se je upravljal javni denar, so se godile in se bodo še — nerednosti. Kdor v tem oziru kaj zagreši, naj ga zadene najstrožja kazen, ni pa pravilno, da se izključuje iz častne in ugled množice funkcije ves stan. Če smo dobri in potrebni za vse drugo, naj se nas nikar ne odrija od blagajniških mest, sicer bomo rekli: Z denarjem, ki ni naš, nočemo v nobenem slučaju imeti opravka, torej tudi ne z raznimi zbirkami i. dr.

— **Sodniki v disciplinskih učiteljskih sodiščih.** Kakor poročajo se v ministrstvu že določajo sodniki za oblastno in vrhovno učiteljsko disciplinsko sodišče. Ministrstvo stoji na stališču: 1. Da se šolski nadzorniki ne jemljejo za sodnike (se razume od izvoljenih kandidatov); 2. da učiteljce ne smejo biti sodniki. (!) To drugo branijo v prosvetnem ministrstvu z odlokom kasacijskega sodišča, ki je na vprašanje ministra pravde, ali sme postaviti za sodnika neko gospo s položenim sodnim izpitom, dalo negativen odgovor. — Iz nekaterih oblasti se niso prišla poročila o izvolitvah, a neke se volitve še niso izvršile. — Za organizacijo te nove važne in komplicirane ustanove, bi se moralo izdelati precizna navodila. — ker pa ta niso bila izdana se to sedaj maščuje. — Poverjeništvu UJU je vložilo proti zapostavljanju učiteljic in tudi o nekaterih drugih zadevah protest.

— **Prihodnja številka »Učiteljskega Tovariša«** izide že v sredo, ker je v četrtek praznik in prosimo rokopise najpozneje v ponedeljek, daljše že za nedeljo.

— **Ponovne volitve v disciplinska sodišča.** Kakor javljajo listi, se bodo vršile ponovne volitve sodnikov v disciplinska sodišča in to ali v vsej državi ali pa samo po posameznih oblastih, kar še ni odločeno, ker so se baje godile ponekod pri volitvah nepravilnosti.

— **Obrtno-nadaljevalne šole.** Ko je prevzelo ministrstvo za trgovino in industrijo obrtno-nadaljevalne šole pod svoj resort, je izšel odlok na podlagi katerega bi imeli

prednost poučevanja na teh šolah profesorji in učitelji meščanskih šol. Ministrstvo je sedaj ta odlok zadržalo, do izdelave pravilnika o tem. Med tem sta prispela v Beograd podpreds. zagrebške sekcije UJU g. Joca Milojevič in podpredsednik Hrv. Učit. Sav. g. Drag. Nemet, ki sta bila pri vseh merodajnih faktorjih v ministrstvu za trgovino in industrijo ter dobila zagotovilo, da se ne bo odvzemalo doseadanjih pravic osnovnošolskemu učiteljstvu na obrtno-nadaljevalnih šolah. — Sedaj se v ministrstvu izdeluje nov pravilnik za obrtno-nadaljevalne šole in bo tudi UJU delovalo na to, da se ne bo krivično postopalo proti osnovnošolskemu učiteljstvu. Nujne korake mora podvzeti tudi društvo učiteljstva obrtno-nadaljevalnih šol. O zadevi še izpregovorimo.

— **Učitelji s 3 službenimi leti,** ki še niso položili praktičnega izpita, oziroma so bili pri izpitu preobirani, morajo vložiti na ministrstvo prošnjo za podaljšanje roka za polaganje usposobljenostnega izpita.

— **Skupščina UJU poverjeništvu Beograd** se vrši v dneh 10., 11. in 12. julija 1927 v Beogradu z običajnim dnevnim redom.

— **Ustanavljanje Saveza slovenskega učiteljstva.** Čehoslovaško učit. združenje je naprosilo naš Izvršni odbor v Beogradu, za skupno delovanje na ustanovitvi Saveza vsega slovenskega učiteljstva. Ustanovni zbor naj bi bil v Pragi leta 1928. To zadevno pismo smo priobčili v zadnji številki.

— **Za gospodinjstvi tečaj** se je do določenega roka zglasilo premajhno število tovarišic. Zato odbor »Društva učiteljic v Ljubljani« ni mogel ukreniti nič pozitivnega glede vršitve tega tečaja v juliju. Pač pa so se glasom sprejetih resolucij izza zadnjega zborovanja »Društva učiteljic« predložili ministrstvu prosvete konkretni predlogi glede nujnosti kmetijsko-gospodinjstve izobrazbe učiteljic. Kakor smo informirani, se ministrstvo prosvete intenzivno zavzema za rešitev tega vprašanja. Za sedaj opozarjamo eventualne reflektantinke na razpis gospodinjstvo-higijenskega tečaja oblastnega odbora »Podmladka društva Rdečega križa«, ki je objavljen v zadnji številki »Učit. Tovariša«.

— **Ali je to sporazum?** Te dni je prispel v Beograd z 20 učitelji g. I. van Toom a š i č, bivši predsednik Saveza hrvatskih učiteljev. Kakor poročajo je prišel, da pri pristojnih faktorjih deluje na to, da se razveljavi skupščina Saveza iz leta 1921, ki je z večino glasov odločila pristop v UJU in da se njemu dovoli nadaljnje organiziranje Saveza. Nas ne interesira kaj bo opravil, vendar smo odločno proti temu, da on v čisto naših učiteljskih stvareh izrablja neke politične osebe v svoje namene. — Na tak način ne pridemo daleč! (Po »Narodni Prosveti«). — Kakor je pokazal zadnji sestanek bivših članov Hrv. Učit. Saveza v Zagrebu, g. Tomašić tudi nima večine učiteljstva na svoji strani in ni opravičen govoriti v njega ime.

— **Na vadnici državnega moškega učiteljskega v Ljubljani** se popolnita začetkom novega šolskega leta službi dveh vadniških učiteljev. Prošnjo je treba vložiti najkasneje do 30. junija pri ravnateljstvu.

— **Koncert pevskega zbora učit. UJU.** Opozorjamo učiteljsko in njih prijatelje na koncerta, ki se vršita 19. junija, in sicer ob 15. uri v Domu v St. Vidu, ob 20. uri pa v Sokolskem domu na Viču. Program je pester ter bo vsakdo našel v njem nekaj lepega. Apeliramo na učiteljsko iz bližine, da pripomore s priporočanjem in lastno udeležbo do čim večjega uspeha. — Smoter Pevskega zbora učiteljskega UJU v Ljubljani je smoter vsega slov. učiteljskega, zato upravičeno pričakujemo vsestranskega zanimanja in podpore. — Tovariši in tovarišice na delo za povzdigo narodne prosvete in ugled našega stanu. — **Odbor.**

— **Volitve učiteljskih zastopnikov v ocejnjalno komisijo za laški okraj.** Glasom sklepa učiteljskega društva za laški okraj (na zborovanju 22. maja 1927) se izvedejo volitve za ocenjevalno komisijo. Volimo enega člana in namestnika. Tozadevne kurve se se že odposlale na šolska vodstva. Izpolnjene naj se odpošljejo na šolsko vodstvo Laško pod tek. številko ulomljeno z v (volitve).

— **Znižane cene v kopališču »Slon« v Ljubljani.** Članstvo obveščamo, da je dovozel lastnik kopališča »Slon« za uporabo kopališča znižane cene. Parna kopel stane 10 Din, kadna I. razreda 8 Din 50 p., II. razreda 6 Din 50 p., pršna 4 Din. Kopalni čas: torek, sredo, četrtek in petek od 8. do 17. ure. Izkazati se je treba z železniško legitimacijo. Nakaznice dobi članstvo pri upravi naših listov v Učiteljski tiskarni, I. nadstropje, vrata števil. 15.

— **Zbirajmo smešnice iz šolskega življenja!** Na predlog ljubljanskega učiteljskega društva je sklenil »Učit. konvikt«, da izda zbirko domisljic, kratkočasnic, šal in humorističnih spisov šolskih otrok. V otroških dušah leži skrivni neusahljiv vir nepriljenega humorja, celo satire in svojevrstne filozofije, kar bruhne ob ugodni priliki na dan. Mislim, da ni učitelja, ki bi si ne bil že zapisaval takih domisljic. Poglejmo samo naše liste vseh vrst — povsodi naletiš na smešnice in šale. Med temi je marsikatera tako duhovita, da bi je ne prisodil otroku. Cele zbirke so že izšle iz šole in javnost jih je prav toplo pozdravila. Dobra smešnica je zdravje in solnce, ki prežene temne misli. Tudi psiholog ima tu polje za študij otroške duše. Kako smo se svoj čas zabavali ob dunajskem Homunculusu, ki je klatil v dunajskem dijalektu one znamenite šolske naloge nadebudne dunajske mladine. Gotovo so mu dali med drugim povod resnični sestavki iz šolskih zvezkov. Poznamo tovariše, ki si zapisujejo take domisljice in smešnice. Zelo dobrodošle so tudi značilne in humoristične naloge. Kdorkoli ima kaj takega naj napiše in izvoli poslati na »Učit. konvikt«, Ljubljana, Učit. tiskarna.

— **Malo odgovora.** (Tovarišu Kiferlu v odgovor.) Kar se tiče mojega referata, sem hotel biti po svoji najboljši možnosti temeljit. Dotakniti sem se moral radi tega tudi stališča, ki ga zavzema naša centrala UJU s svojo zahtevo, da naj bi bili tudi učitelji upokojujenci sodniki. Prosil sem tovariše upokojujence, naj mi ne zamerijo odkrite besede in sem nato konstatiral, ne pa »očital« — kar bi bilo res netaktno — da se mentaliteta starih bistveno razlikuje od one mladih in smatramo zato nazore večine od njih »kolikor toliko« — da rabim zopet prvotni izraz — okostenele. Po svoji pretežni večini se starejši tovariši ne morejo uživati v naše mišljenje in nas razumeti. Kako naj nas potem sodijo! itd. Potrebna je bila ta konstatacija le zato, da z njo utemeljim svoja izvajanja, zakaj sem proti izvolitvi upokojujencev v disciplinarno sodišča. Rade volje priznam, da nam manjka izkušenj, ki so jih nabrali starejši in da nam bi lahko dali iz tega svojega zaklada marsikateri dober nasvet, za katerega bi jim bili hvaležni. Tudi jih bo vsak rad videl med nami in jih poslušal. Žal pa so oni, ki nam res svetujejo, redki. Takega pa, ki nam bi hotel zgolj svetovati, menda sploh ni, temveč se hoče vsak tudi udeleževati aktivno, ko je njegova službena doba in njegov čas že minil in to mladino najbolj odbija, ker ji otesnjuje nazore in udeleževanje. Zahteval sem na zborovanju tudi, naj se umaknejo oni, ki so doslužili svojo dobo in naj gredo v pokoj. Dovolj žalostno, da se morajo take stvari obravnavati in to celo javno. Dokaz so nam dogodki. Do leta 1919. je bila službena doba za učitelja na bivšem Kranjskem 40 let. Borili so se za 35-letno službeno dobo. Leta 1919. je bil razširjen srbski šolski zakon iz leta 1904. na vsi kraljevini in učiteljsko je doseglo celo več kakor je zahtevalo, namreč 32-letno dobo službe. Oni, ki so tedaj imeli dovolj službenih let za pokoj, so vkljub temu ostali še v aktivni službi, da bi dočakali uradniški zakon in z njim boljše materialni položaj glede pokojnine. Leta 1923. je izšel uradniški zakon. Ta nam je v svojem 31. in 139. členu pripoznal polno pokojnino po 32 letih službe. Mnogo jih je, ki niso niti tedaj stopili v pokoj in ki hočejo ostati še nadalje v aktivni službi, dasi ne bi imeli nikake materialne škode, če gredo v pokoj. Ker so ostali v službi, je bilo to v škodo vsemu stanu. Mnogo naraščaja ni dobilo služb, ker ni bilo dovolj mest na razpolago. Namesto da bi mladi služili sami svoj kruh in morda še pomagali svojim staršem, so jih le ti še nadalje morali preživljati v današnjih težkih razmerah. Škodovali so stanu oni, ki se niso dali upokojujiti s tem, da je bila tudi s sklicevanjem na to dejstvo povišana službena doba na 35 let. Najprej se borimo za upravičeno stvar in ko smo jo dosegli, jo sami z dejanji izpodbijamo. Ta, zadnji motiv je dal največ povoda do mojih izvajanj na zadnjem zborovanju in do — morda — malo bolj krepkih

ugotovitev dejstev, s katerimi pa nisem nameraval nikogar žaliti, temveč le — morda — z malo preodkritim mišljenjem izraziti bolečino — ali socialno zlo — ki nas tare, nas mlajše. — **Vilko Zehrer.** — Opomba: Upamo, da je s tem dovolj pojasnjena ta zadeva, ki temelji več na nesporazumu, ne pa na kakšni nameravani žalitvi in da z ozirom na tesen prostor lahko zaključimo nadaljnjo debato o tem. — **Uredništvo.**

— **Knjiga o odsotnosti učiteljskega.** Ker smo doznali, da izda ministrstvo prosvete glede vodstva »knjige o odsotnosti« dopolnilno odredbo založi Učiteljska tiskarna potrebuje tiskovino pozneje. To v znanje onim, ki so že naročili te tiskovine pri Učiteljski tiskarni.

Svoji k svojim! Cenjenemu p. n. učiteljskega pripomočnega tiskarja, ki inserirajo v našem glasilu.

Poziv!

Vsa okrajna učiteljska društva opozorjamo na okrožnico števil. 1223 z dne 15. aprila 1927 in prosimo, da nam vrnejo izpolnjeno »Letno poročilo« prav gotovo do 15. junija 1927. Ker mora od tega termina tudi poverjeničstvo izvršiti svoje obveznosti napram centrali, sicer nas ne smatra za svoje polnopravne članke. Poravnajte pravočasno tudi članarino!

UJU — poverjeničstvo Ljubljana.

Meščanskošolski vestnik.

— **m Učni načrti za meščanske šole.** Prosvetni inspektor poziva ravnateljstva meščanskih šol, da se o učnih načrtih in o izkušnjah, ki si jih je pridobilo učiteljsko v šolskem letu 1926/27. posvetuje ter poda učiteljsko svoje mnenje in predloge glede izpolnitve in izpremembe, ki bi bile potrebne.

— **m Odposlanci ministrstva prosvete** so imenovani za završne izpite na privatnih meščanskih šolah.

— **m Izpiti privatistov na meščanskih šolah.** Izšel je odlok velikega župana na podlagi katerega smejo izpraševati privatisti iz posameznih predmetov učitelji brez oziroma na usposobljenost v posameznih predmetih v dotičnem razredu. Če dela privatist izpit čez dva razreda velja to za učiteljsko višjega razreda.

— **m Pouk o higijeni na meščanskih šolah.** Radi velike važnosti higijenskega pouka, je izdalo prosvetno ministrstvo odlok, da naj se za ta pouk nastavlja kot honorarni učitelji na meščanskih šolah zdravniki, kjer so na razpolago, ne oziroma se na to ali imajo učitelj(ice) zadostno število ur ali ne. Le v slučaju, da ni nobenega zdravnika, naj prevzame ta pouk najposposobnejši učitelj(ica).

— **m Završni izpiti na meščanskih šolah.** Prosvetno ministrstvo ni dovolilo z ozirom na štednjo in proračunu, da bi se učiteljsko s takimi učencem nagradilo za završne izpite. Učenci javnih in zasebnih šol s pravico javnosti, ki delajo kot redni učenci završne izpite, ne plačajo izpitnemu odboru honorarjev. — Radi olajšanja dela izprašujočemu učiteljsko naj se učenci porazdelijo v skupine (10 do 12).

Ferijalni Savez učiteljskega.

— **f Letovanje v Dalmaciji.** 7. t. m. se je vršil sestanek, ki pa kakor vedno, ni bil polnoštevilno obiskan. Na letovanje odide mo okrog 13. julija, in sicer na otok Brač (Bol), ki ima najlepšo plažo v Dalmaciji. Kolonija je lepo urejena, ima svoje postelje, kuhinjo itd. Priredili bomo izlete tako, da bodo kolonisti videli vse znamenite kraje srednje Dalmacije. Na Braču je rezervirano 30 prostorov za učiteljske ferijalce. Da odpa de nepotrebno pisanje, ponovno: Vsak naj s prigrasom pošlje 50 Din, za pristop v F. S. in za kolonijo 40 Din, navede čas bivanja, računajoč vedno po 15 dni (15. julija do 31. julija ali do 15. avgusta itd.). Priglasenim pošljem prijavnico s čekom, znesek za vsa

kih 15 dni 400 Din naj pošlje vsak v Beograd, prijavnico na moj naslov! 1. julija si sam ogledam kolonijo in pred odhodom bo vse javljeno pravočasno podrobno v »Učit. Tov.« in dnevnikih. Zadnji čas za priklas 15. junij! — Za U. F. S.: Sl. Mrovlje, glavni pov., Jesenice.

Pevski zbor UJU učiteljskega.

— **pev. Pevci in pevke.** V nedeljo 19. junija priredimo dva koncerta. Prvi bo ob 15. uri v Domu v St. Vidu, drugi pa ob 20. uri v Sokolskem domu na Viču. Pevski tečaj se prične v soboto 18. junija ob 16. uri v Glasbeni Matici. Pozivamo Vas, da prihitite polnoštevilno in ponovno dokažete visoko stopnjo stanovske zavednosti in društvene discipline. Na svidenje 18. junija ob 16. uri. **Odbor.**

Naša gospodarska organizacija.

— **g Odprite oči in strmite!** Dragi prijatelji in tovariši! Včeraj smo pokopali tovariša I. I. On je rešen vsega trpljenja, katerega Ti ne bom natančneje opisoval; zamoglo bi se to le povedati. Ostavlja pa je že več let bolno in grozovito trpečo soprog; saj sama niti roke ne more vzdigniti. Prej kot slej bo morala stanovanje izprazniti in skrbeti za nadaljnji študij dveh otrok, izmed katerih je eden na učiteljsku, drugi pa pohaja meščansko šolo. Bolezen — njegova kakor njegove žene — in izdatki za študij otrok je vse njegove gmetno popolnoma uničila. Zdaj pa je še prišla smrt s svojim strahovitim udarcem, kateri je tem hujši, ker pokojni ni bil nikjer zavarovan, niti pri »Učiteljski Samopomoči« ne.

Dragi! Ali bi ne bilo mogoče, da bi se revam trenutno vsaj nekoliko pomagalo, n. pr. da bi »Učit. dom« pripomogel k nadaljnjemu študiju otrok tako, da bi prispeval mesečno deloma, recimo polovico za stanovanje in prehrano njegovih otrok? Naj »Učit. dom« že sedaj pokaže v malem, kakšno nalogo si je nadel za bodočnost. Od denarja, ki se samo zbira in nalaga, nima sedanost nič in vendar naj bi imela.

Obračam se do Tebe, ker vem, da si človek in imaš prav mnogo smisla za karitativne stvari; kajti oseba, ki ljubi svojo domovino tako, kakor jo ljubiš Ti, ljubi tudi svojega bližnjega in tu zopet pred vsem svojega tovariša...

Te iskreno pozdravlja

Tvoj J.

— **Priobčujemo to pismo,** katero je prejel predsednik »Učit. doma«, brez daljšega komentiranja. Saj govori samo dovolj in kaže naravnost strašno bedo, v katero lahko pride v današnji dobi učitelj in njegova družina.

In vendar je še zelo veliko število naših tovarišev(ice), ki stoje ob strani in samo gledajo, kako mi gradimo »Učit. dom« in »Učiteljski konvikt« ter se ne zmenimo niti za našo »Učiteljsko Samopomoč«. Kdaj se bode zavedlo vse učiteljsko važnosti svojih socialnih institucij?!

— **g Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani.** V maju sem prejel sledeča vplačila: Štefanija Sojer, Faravas 10 Din, Ivan Sumperer, Adlešiči 20 Din, učiteljsko osnovne šole na Vinici 100 Din, I. deška osnovna šola v Ljubljani 100 Din, Franjo Sevnik v Stari Lipi pri Vinici 50 Din, Anton Vidic, šol. upravitelj in Ivana Valenčič, učiteljica, oba v Velesovem, sta darovala vsak po eno obveznico 7% drž. invest. posojila z 10 zapadlimi kuponi, skupaj 270 Din; društvo učiteljic v Ljubljani je izročilo 550 Din čistega dobička od mladinskega koncerta, ki ga je priredilo 14. maja t. l. v Unionski dvorani v prid našemu društvu, za kar izrekamo posebno zahvalo. Z današnjim izkazom znašajo vsi letošnji prispevki 8307 Din 65 p.

Josip Kobal, blagajnik.

Društvena zborovanja UJU.

Vabila

— **LJUBLJANSKO UČITELJSKO DRUŠTVO** bo zborovalo v petek, dne 17. junija ob 19. uri na šentjakovski šoli. Dnevni red se bo objavil z okrožnico.

— **BELOKRANJSKO UČITELJSKO DRUŠTVO** zboruje v soboto, dne 11. junija 1927 ob 11. uri v Črnomlju. Dnevni red: 1. Pozdrav. 2. Čitanje zapisnika. 3. Poročilo predsednika. 4. »Pisanje v osnovnem razredu«, poroča tovarišica Vizjakova. 5. Slučajnosti. Ker je to zborovanje zadnje pričakujemo polnoštevilne udeležbe. — **Odbor.**

— **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA SREZ LITVIJA POV. UJU** zboruje po običajnem dnevnem redu dne 18. junija 1927 na državnem moškem učiteljsku v Ljubljani. Poleg društvenih zadev sta na dnevnem redu dve kratki, pa vseskozi aktualni predavanji. Do tega časa poravnajte prav zanesljivo vsi zamudniki svoje blagajniške obveznosti! Odbor pričakuje častnega odziva!

— **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA MEŠTO PTUJ IN PTUJSKI ŠOLSKI OKRAJ** zboruje dne 18. junija v Ptuj, ker učiteljsko društvo v Čakovcu ne zboruje več v tekočem šolskem letu. Izlet drugam je nemogoč, ker je za predpriprave premalo časa. Dnevni red zborovanja je: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Proračun za šolsko leto 1927/28. 4. Ura nazorilo v risarskem pouku. Predava. tov. Kunst. 5. Slučajnosti, predlogi, nasveti. Ob 9. uri je istotam seja odbora Učiteljskega društva po običajnem dnevnem redu spolnjenim s točko: Proračun za šolsko leto 1927/28.

— **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA KOZJANSKI OKRAJ** zboruje dne 11. junija ob 11. uri na Prevorju. Dnevni red. 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. »Delovna šola«, poroča tov. Humar. 4. Volitev delegatov za obe skupščini. 5. Slučajnosti. Udeležba obvezna! **Odbor.**

Kulturni krožki.

— **ped. Ped. did. krožek v Mariboru** je meseca februarja razposlal vsem učiteljskim društvom vabila, da naj bi le-ta korporativno pristopila h krožku, koji naj se razširi v »Pedagoško centralo mariborske oblasti«. — Doslej se temu odzvalo le šest društev. Prosimo še druga društva, da čim prej javijo svoj pristop.

— **ped. Ped. did. krožek v Mariboru** ima v petek, dne 17. t. m. ob 20. uri (8.) svoj redni občni zbor v risalnici deške meščanske šole s sledečim dnevnim redom: 1. Predsednikovo poročilo. 2. Poročila društvenih funkcionarjev. 3. Razširjenje krožka v Pedagoško centralo. 4. Volitev novega odbora. 5. Slučajnosti. — K obilni udeležbi vabi odbor.

— **Pedagoški krožek v Cerknici.** Cerknjski pedagoški krožek je imel sestanek 8. maja v Cerknici. Zaradi slabega vremena je bilo le 14 udeležencev. Tovariš Josip Dolgan je poročal v delovnih zajednicah v Nemški Avstriji in Nemčiji ter nasvetoval, da bi tudi mi sprejeli to obliko za naše samozabrazevalno stremeljenje. Predlagal je, naj se najprvo pogovorimo o reformi učiteljske izobrazbe, o vprašanju, ki je bilo na dnevnem redu na velikonočnem sestanku pedagoškega krožka v Mariboru. Tovariš Mrcina je povdarjal, da je učitelju predvsem potrebna kmetijska izobrazba, ker je kmetijski pouk zelo potreben na osnovni šoli. Tovariš Ribičič je nasprotnega mnenja, češ, da bi moral biti potem učitelj strokovnjak, da mu je potrebna najprej splošna in zaokrožena izobrazba. Tovariš Dolgan pojasni, da se dajo v kmetijstvu združiti skoro vsi pojmi iz prirodnih znanosti, pri čemer niso prav nič prikrašani, pač pa dobijo ravno v kmetijstvu svoj organski in življenjski pomen. Nato poda poročevalec nekaj vzgledov, kako se dajo kmetijska dejstva uporabiti v kompleksnem pouku. Tudi v obrtnih in industrijskih krajih je to mogoče in potrebno, kot je mogoče in potrebno, da se kmetijski otrok seznani s stroji in motorji.

Poročila:

— **Učiteljsko društvo za okraj Ljubljana-okolica** je zborovalo dne 9. aprila 1927 v »Mestnem domu« v Ljubljani. Zborovanja se je udeležilo 174 članov in članic.

Tov. predsednik otvori zborovanje, pozdravi vse navzoče, posebej še veroučitelja tov. Kogea ter poda svoje poročilo, v katerem bodri članstvo za večje umevanje zborovanj, na katerih naj vlada poleg discipline tudi solidarnost. Deliti si moramo drug z drugim ne le dobroto, ampak tudi eventualne nesreče, ki bi zadele posameznike — ustanoviti si moramo predvsem obširni rambni fond, da bomo s samopomočjo odhajali udarce, ki bi nas hoteli pobijati.

Zapisnik zadnjega zborovanja je bil od članstva brez debate sprejet.

Nato predstavi tov. predsednik učiteljskega predavatelja dr. H. Tuma in ga pri srčno pozdravi kot iskrenega prijatelja našega stanu. Gospod predavatelj je predaval o splošnem razvoju alpinizma. Povedal je o toliki lepoti naših divnih planin, da je vse učiteljsko z izrednim zanimanjem sledilo predavanju. V imenu vsega učiteljskega se mu zahvali tov. predsednik, želeč, da bi še kdaj prišel v našo sredino.

Tov. predsednik pozdravi došlega strokovnega tajnika tov. Kobala.

Nadaljnja točka slučajnosti so društvene zadeve. Tov. predsednik pojasni blagajniško vprašanje za leto 1926. s tem, da naj vsi poravnajo zaostalo članarino l. 1926.

Izšel je!

Gröbming - Lesica - Mole:

Izšel je!

Srbskohrvatsko-slovenski slovar

Besedni zaklad tega slovarja vsebuje na 432 straneh vse izraze iz vseh knjig, ki so v rabi na naših šolah, poleg tega pa vse izraze iz vsakdanjega življenja za dom in urade, v kolikor so različni od slovenskih. Slovar je opremljen z akcenti, kar je neprecenljive vrednosti za šolo, ker brez akcentov ni mogoče srbskohrvatske pravilno izgovarjati. V slovarju je upoštevana ijekavščina in ekavščina, tako da ne pride človek v zadrego ne pri čitanju hrvaških, ne srbskih knjig.

Ker je naklada slovarja zelo mala in ker bo zato v nekoliko tednih knjiga razprodana, je v Vašem interesu, da slovar čimprej naročite.

Naročila sprejema

Učiteljska knjigarna, v Ljubljani, Frančiškanska ul 6

Cena 50 Din. Pri skupnem naročilu (najmanj 10 izvodov) cena à 45 Din.

Tov. blagajničarka prečita imena onih članov, ki še kaj dolgujejo za 1. 1926.

Tov. Grašič vpraša, če ima krajni šolski svet pravico odvzeti vrt šolskemu upravitelju. Sledi daljša debata, ki ima za konec predlog tov. Grašiča.

Nato pojasni strokovni tajnik tov. Kobal glede dveh predlogov, ki jih je stavilo naše društvo na seji širšega sosveta v Celju in glede poročila tov. predsednika o tej seji. Priporoča tudi, naj se učiteljsko vpiše v okrožni urad za zavarovanje delavcev.

Končno so bili sprejeti še sledeči predlogi:

Tov. Deržaj: Ustanovi se za preganjanje no učiteljsko obrambni fond. Vsak tovariš(ica) naj prispeva zanj mesečno 1 Din. Druga društva naj posnemajo v tem, da pridemo v organizaciji do enotnega obrambnega fonda, kar naj to pospeši tudi poverjenstvo samo. Z obrambnim fondom bo razpolagalo naše društvo zase do tedaj, dokler se ne ustanovi obligatni obrambni fond za vsa društva, včlanjena v UJU.

Tov. Bensa: Poverjenstvo UJU naj vsakoletni proračun stavi še pred sejo ožjega sosveta okrajnemu učiteljskemu društvu v upogled.

Član obrambnega odseka stavi k okrožnici Ciril-Methodove družbe sledeči predlog: V Sloveniji imamo obrambni društvi »Jugoslovenska Matica« in »Ciril-Methodova družba«. Obrambno delo obeh društev se v splošnem krije, akoravno se prvo udeležuje v širjenju nacionalne zavesti z različnimi sredstvi izven države, a drugo z vzdrževanjem obmejnih šol. Podočeljskemu učiteljskemu je oteženo delovati za obe obrambni društvi iz razloga, ker se obrambno delo obeh v splošnem krije in je agilnost enega na kvar drugemu. Učiteljsko želi združenje obeh obrambnih društev in je vedno pripravljeno vršiti nacionalno obrambno delo.

Na željo učiteljskega se določa, da bo prihodnje zborovanje meseca maja. — Tajnica.

† Poročilo o dveh zborovanjih učiteljskega društva za Maribor in bližnjo okolico v dneh 30. marca in 26. aprila 1927. Pri prvem zborovanju je bilo navzočih 86, pri drugem pa 92 članov od 118. Opravičila se je večina tovarišev z obeh vadnic in zaposlenih pri prosvetni upravi. Na dnevnem redu marčnega zborovanja je bilo zelo aktualno predavanje našega strokovnjaka rokotvorca gosp. Dragotina Humeka, ravnatelja meščanske šole, o rokotvornem pouku brez delavnic. Predavatelj se je dotaknil vseh pannon rokotvornega pouka in s pripravevalno besedo pričaral pred poslušalce številne izdelke iz teh panog, ki jih učence lahko izdelajo z najprostejšimi pripomočki: svojimi prstki, lesenimi klinčki, nožicem, palčicami, vitrami, glino in lepenko. Predavanje je bilo to, ki ga mora vsako učiteljsko društvo slišati. Ali ne samo slišati, ampak delati na to, da se ustanovi v Mariboru velika delavnica, v kateri bi se pod mojstrskim vodstvom strokovnjaka Humeka in Robnika izurilo vse učiteljsko v mariborski oblasti v rokotvorstvu.

Na aprilskem zborovanju je predaval strokovni učitelj Lavrenčič o novih načelih v telovadbi. Predaval, ali bolje demonstriral je s kopico otrok na prostem, kako je tudi telovadba lahko le člen med členi koncentracijskega, domorodnega in prirodnoinstvenega pouka. Sličice iz živalskega, ptičjega in rastlinskega življenja so se vrstile druga za drugo, prepletene z igrami, tekmovalnim in raznimi nastopi. Zopet možnost, da se učencem šola prikupi, da se vlije novo življenje, več živahnosti v pogosto pusto šolsko delo. Tudi to in slična predavanja bi morala izpolnjevati dnevni red društvenih zborovanj.

Na obeh zborovanjih pa so vzbudili mnogo zanimanja, živahno, mestoma ostro debato, predlogi, ki jih je stavil društveni odbor z edinim namenom, da se poizkusi karkoli je mogoče, da se ustvari v Sloveniji zopet enotna organizacija vsega učiteljskega. Na marčnem zborovanju se je hotelo pod-

taktni predlogom slab namen, da bi bil tudi vsak dvom o dobrem namenu izključen, je odbor predloge ponovno pretresal in jih dal na aprilskem zborovanju zopet v razpravo. Po dolgi debati so bili soglasno sprejeti.

Aprilsko zborovanje je obiskal tudi naš poverjenik g. Andrej Skulj. Bil je prisrčno pozdravljen od vseh zborovalcev in se je lahko prepričal, da mariborsko učiteljsko društvo rado vidi v svoji sredi vsakega tovariša, ki se trudi in dela za enotno organizacijo.

V disciplinsko strokovno sodišče sta bila določena tovariša Alt Aleksander in Tomazič Marija.

Sprejet je bil dalje predlog tov. Hrena: naj poverjenstvo dela na to, da se znižajo cene šolskih knjig; in predlog tov. Grčarja: v zadevi postopanja z bolezenskimi dopusti.

† Marenberško učiteljsko društvo je zborovalo dne 7. majnika v Breznu. Navzočih je bilo 27 članov, opravičilo se je 8 članov.

Uvodoma omenja predsednik troje dogodkov, ki naj bi ne šli neopazno mimo nas: konferenco z učiteljskimi profesorji v Mariboru, ki je dokaz, da se učiteljsko briga za svojo izobrazbo; volitve v oblastno disciplinsko sodišče ter sestanek učiteljev kmetijsko-nadaljevalnih šol v Prevaljah, kjer se je razpravljalo o načelnih smereh in administraciji teh šol.

Predavanji. O »narodno obrambnem delu Ciril-Methodove šole« je govoril družbin tajnik tov. Skulj. Prišel je, da seznanj učiteljsko severnega obmejnega pasa o delovanju družbe ter o nje težnjah podkrepiti nacionalno misel in narodovo samozavest v vseh plasteh obmejnega ljudstva in da ga pridobi za sodelovanje pri ustanavljanju novih, ter pozivljanju že obstoječih podružnic Ciril-Methodove družbe ob naši severni meji.

Da uvede učiteljsko, ki baš zbira domoslovni material svojega okraja v metodo zgodovinskega raziskovanja ter mu poda obremen nekaj iz zgodovine naših krajev, je referiral tov. Josip Mravljak iz Vuzenice o temi: »Temeljni viri zgodovinske vede in nekaj praktičnih navedb iz zgodovine našega okraja«. Najprej je opisal in tudi pokazal razne listine, kronike, urbarije, fevdna pisma in pečate kot neizpodbitne dokumente zgodovinskih dogodkov, ki pa mnogokrat pričajo tudi o gmotnem stanju in kulturnem razvoju gotove dobe. V drugem delu svojega referata je g. predavatelj podal nastanek far in cerkva ter zgodovino gradov in grajske gospode našega okraja v srednjem veku.

O zbiranju domoslovnega materiala je poročal tov. predsednik. — Čim bolj grebe-

mo in zbiramo elemente narodovega življenja, tem širše, tem globlje se nam odpira razumevanje za to življenje. Kako verno sliko gospodarskih in socialnih razmer našega ljudstva moremo posneti že iz golih števil preglednice o uvozu in izvozu naših krajev, ki jo je učiteljsko že sestavilo. Do polnile jo bodo statistike obdelane in neobdelane zemlje ter posameznih posajenih kultur, statistika hiš, gospodarskih poslopij, kočarjev in podnajemnikov. Zdravstveno stanje našega človeka bomo razbrali iz krstnih in mrtvaških knjig — prosvetne razmere iz statistike o analifetih ter duševno manj vrednih — socialno stanje iz številke o zaužitju alkohola. — Tovariši naj smatrajo program, ki jih je uvedel v zbirko le kot nje najširšo osnovo in naj črpajo povsod, kjer zadenejo na nov vir. Zbrani material bo proučeval poseben pedagoški odsek, v katerem so bili izvoljeni tovariši: Pahor, Jurancič, Hudales, Kopriva ter tovarišica Poharjeva.

Na pokrajinsko skupščino se pošlje delegata tovariša Lečnika oziroma namestnico tovarišico Vidmarjevo.

Književnost in umetnost.

— k Dr. France Veber: Idejni temelji slovenskega agrarizma. Izšla je v založništvu Kmetijske tiskovne zadruge v Ljubljani programatična socialna študija pod gornjim naslovom. Cena broš. knjigi 45 Din, v platno vezani 60 Din.

Po sklepu lista.

NOVOMEŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO ima svoje zborovanje v zvezi z odkritjem spominske plošče v svetovni vojni padlemu tovarišu Janu Muih v soboto 11. junija na Ajdovcu pri Žužemberku. Dnevni red: Ob 8:30 slavnostno zborovanje. Ob 10. uri maša za dušnico za J. M. Ob 10:30 odkritje spominske plošče. Ob 13. skupno kosilo. Glede dohoda in hrane so bili tovariši in tovarišice ter Muhovi znanci že obveščeni po dnevnem časopisu. Naša moralna dolžnost je, da bo udeležba nad vse častna. Vabljeni ne samo učiteljsko novomeškega sreza, vsi, ki ste ga poznali in ljubili, pohitite ta dan na Ajdovec!

Odbor.

Prispevajte kot podporniki „Pevskemu zboru UJU učiteljstva“!

Rokotvorni pouk.

Vse potrebščine za KNJIGOVESTVO IN KARTONAŽO dobite najceneje v trgovini

„ŠAGRIN“ dr. z o. z. LJUBLJANA, Miklošičeva cesta 6. (nasproti Hotela Union.)

Pelikan

ZALOGA BARV, TUŠEV IN RADIRK
POVSOD NA ZALOGI • TISKOVINE NA ZAHTEVO
GÜNTHER WAGNER, WIEN X.1.

A. & E. Skaberne, Ljubljana.

CEFIR

za srajce in bluze
v veliki izberi!

Vsaka šola in slovenska hiša
mora imeti knjigo pesmi:

★

E. GANGL:

★ **HRAM** ★

SLAVE

Broš. 30 Din, eleg. vez. 40 Din,
s poštino 2 Din več.

★

KNJIGARNA
UČITELJSKE TISKARNE
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Naročajte vsa tiskarska dela
za društva, šole, urade itd. itd.
v Učiteljski tiskarni v Ljubljani!